КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ`ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота

з китайської філології

на тему:

ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ МОДАЛЬНОСТІ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи ЗПкит 28-20
факультету східної та слов`янської філології
заочної форми здобуття освіти
Освітньої програми:
Китайська мова література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035-Філологія
Спеціалізації 035.065-Східні мови
та літератури (переклад включно)
перша китайська
Петриченко Ангеліна Русланівна

Науковий керівник:
Ніжегородцева А.О.
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ-2024

Зміст

Вступ....3
Розділ 1. Теоретичні основи категорії модальності в китайській мові....5
1.1. Види модальності в китайській мові....5
1.2. Особливості модальних значень в китайській мові....11
2.1. Дослідження категорії модальності....16
2.2. Практичне застосування категорії модальності в китайській мові....21
Висновки....26
论文摘要....28
Список використаних джерел....29

Вступ

У сучасному світі, де глобалізація набуває все більшого значення, вивчення мов та їх особливостей стає ключовим завданням для розуміння міжнародного спілкування та культурного обміну. Особливу увагу привертає китайська мова як одна з найбільш поширених у світі, а зокрема аспекти її синтаксичної та семантичної структури, такі як категорія модальності. Дослідження засобів вираження модальності в китайській мові має важливе значення для розкриття особливостей її мовного апарату та для поглиблення розуміння культурних, соціальних та психологічних аспектів китайського мовлення.

Об’єкт та предмет дослідження

Об’єктом дослідження є засоби реалізації категорії модальності в китайській мові.

Предметом дослідження є роль модальних дієслів та прислівників, а також визначення їх семантичних характеристик та функціональних особливостей у китайському мовленні.

Мета та завдання дослідження

Метою даного дослідження є ретельний аналіз та вивчення засобів вираження модальності в китайській мові, зокрема модальних дієслів та прислівників, а також визначення їх семантичних характеристик та функціональних особливостей.

Завдання дослідження включають:

Розгляд теоретичних засад категорії модальності в мові.

Аналіз засобів вираження модальності в китайській мові.

Вивчення ролі та значення модальних дієслів та прислівників в китайському мовленні.

Методи дослідження

Для досягнення поставлених цілей використовуватимуться наукові методи, такі як аналіз та порівняння лінгвістичних даних, семантичний аналіз тексту, а також методи опису та узагальнення результатів.

Наукова новизна та практична значимість дослідження

Наукова новизна дослідження полягає в розширенні знань про специфіку вираження модальності в китайській мові. Результати дослідження сприятимуть поглибленню розуміння семантичних та синтаксичних аспектів китайської мови, що має важливе значення для вивчення мовознавства та міжкультурного спілкування.

Розділ 1. Теоретичні основи категорії модальності в китайській мові

1.1. Види модальності в китайській мові

Модальність – це функціонально-семантична категорія, яка виражає ставлення мовця до змісту висловлювання, тобто його оцінку реальності, можливості, бажаності чи необхідності описуваних подій.

Іншими словами, модальність розкриває, як мовець сприймає те, про що говорить: чи вважає він це істинним, можливим, необхідним, бажаним тощо.

Важливо: модальність не описує самі події, а лише ставлення мовця до них.

Існує багато різних класифікацій модальності, але до найпоширеніших належать:

Епістемічна модальність: виражає ступінь впевненості мовця у правдивості висловлювання (наприклад, "Я впевнений, що він приїде", "Можливо, він запізниться", "Я не думаю, що це правда").

Деонтична модальність: виражає ставлення мовця до доцільності чи необхідності певної дії (наприклад, "Ти повинен це зробити", "Не можна говорити неправду", "Було б добре, якби ти прийшов").

Булетична модальність: виражає можливість чи неможливість певної дії (наприклад, "Він може співати", "Я не зможу тобі допомогти", "Це неможливо").

Волітивна модальність: виражає бажання, наказ, прохання мовця (наприклад, "Хочу морозиво", "Зробіть це негайно", "Будь ласка, допоможи мені").

Модальність може виражатися різними мовними засобами:

Модальні слова та частки: може, треба, нехай, хай, би, ось, не, ні, аби тощо.

Модальні дієслова: хотіти, мусити, могти, треба, здаватися, здатися тощо.

Інтонація: окликова, питальна, розповідна інтонація можуть нести модальне значення.

Лексичні засоби: слова з модальним значенням, такі як певний, можливий, необхідний, бажаний тощо.

Синтаксичні конструкції: речення з модальними словами, вигуками, вставними словами, звертаннями тощо.

Модальність виконує ряд важливих функцій у мові:

Експресивна: допомагає мовцю висловити свої емоції, ставлення до того, про що він говорить.

Комунікативна: допомагає зрозуміти наміри мовця, його ставлення до адресата.

Логічна: допомагає структурувати думку, робити висновки, висловлювати причинно-наслідкові зв’язки.

Модально-вольова: допомагає спонукати адресата до дії, висловити прохання, наказ.

Приклади речень з модальними словами

Епістемічна модальність: "Я впевнений, що він приїде". "Можливо, він запізниться". "Я не думаю, що це правда".

Деонтична модальність: "Ти повинен це зробити". "Не можна говорити неправду". "Було б добре, якби ти прийшов".

Булетична модальність: "Він може співати". "Я не зможу тобі допомогти".

Модальність в китайській мові - це категорія, яка виражає ставлення мовця до дії, події чи стану речей. Вона може вказувати на:

Ймовірність: наскільки ймовірно, на думку мовця, що дія відбудеться.

Необхідність: чи є дія необхідною, обов’язковою чи бажаною.

Можливість: чи є дія можливою, machbar.

Дозвіл: чи дозволена дія.

Зобов’язання: чи зобов’язаний мовець або хтось інший виконати дію.

Намір: що мовець має намір зробити.

Емоції: емоції мовця щодо дії, події чи стану речей.

Існує декілька способів вираження модальності в китайській мові:

Модальні дієслова: це дієслова, які самі по собі виражають модальне значення. Наприклад, 应该(yīnggāi) - "повинен", 能够(nénggòu) - "могти", 想要(xiǎngyào) - "хотіти".

Модальні частки: це короткі слова, які додаються до речення, щоб змінити його модальне значення. Наприклад, 了 (le) - "вже", 吗 (ma) - "питальне", 吧 (ba) - "припущення".

Модальні прислівники: це слова, які описують, як відбувається дія. Наприклад, 可能(kěnéng) - "можливо", 必须(bìxū) - "необхідно", 当然(dāngrán) - "звичайно".

Інтонація: в китайській мові тон може використовуватися для зміни модальне значення речення. Наприклад, висхідний тон може використовуватися для вираження ввічливості або прохання, а нисхідний тон - для вираження наказу.

Синтаксичні конструкції: існують певні синтаксичні конструкції, які використовуються для вираження модальності. Наприклад, конструкція 应该 + V використовується для вираження того, що щось повинно бути зроблено.

Важливо зазначити, що модальність в китайській мові часто буває складною і багатогранною. Один і той самий вираз може мати декілька різних модальних значень залежно від контексту. Тому для розуміння модальне значення речення важливо враховувати всі фактори, включаючи лексичне значення слів, граматичну структуру речення, інтонацію та контекст.

Ось деякі приклади різних видів модальності в китайській мові:

Ймовірність:

他可能来。(tā kěnéng lái) - "Він, можливо, прийде." (використовується модальне прислівник 可能(kěnéng))

你应该已经到了。(nǐ yīnggāi yǐjīng dào le) - "Ти вже повинен був прийти." (використовується модальне дієслово 应该(yīnggāi))

Необхідність:

我们必须学习。 (wǒmen bìxū xuéxí) - "Ми повинні вчитися." (використовується модальне дієслово 必须(bìxū))

你得去。 (nǐ de qù) - "Ти повинен йти." (використовується модальне частка 得 (de))

Можливість:

他能够游泳。(tā nénggòu yóuyǒng) - "Він вміє плавати." (використовується модальне дієслово 能够(nénggòu))

这件事有可能吗？ (zhè jiàn shì yǒu kěnéng ma?) - "Це можливо?" (використовуються модальне прислівник 可能 (kěnéng) і модальне частка 吗 (ma))

Дозвіл:

可以(kěyǐ) - "можна" (використовується модальне дієслово)

请 (qǐng) - "будь ласка" (використовується для оформлення ввічливого дозволу)

Зобов’язання:

必须(bìxū) - "повинен" (використовується модальне дієслово)

要 (yào) - "повинен" (часто використовується в наказах)

Намір:

想 (xiǎng) - "хотіти" (використовується модальне дієслово)

打算 (dǎsuàn) - "збиратися" (вказує на намір в майбутньому)

Емоції:

真(zhēn) - "дійсно" (може виражати здивування або недовіру)

吗 (ma) - "питальне" (може виражати сумнів або невпевненість)

Модальність в китайській мові є складною лінгвістичною категорією, яка виражає ставлення мовця до дії, події чи стану речей. Вона тісно пов’язана з такими поняттями, як емоційність, воля, ймовірність та логіка.

Існує декілька способів класифікації модальності в китайській мові. Ось дві поширені класифікації:

1. За суб’єктивно-об’єктивним принципом:

Суб’єктивна модальність: виражає особисте ставлення мовця до висловлюваного (емоції, оцінки, побажання).

Приклади:

我很喜欢这本書。(wǒ hěn xǐhuan zhè běn shū) - "Мені дуже подобається ця книга." (емоція)

这部电影太棒了！(zhè bù diànyǐng tài bàngle!) - "Цей фільм чудовий!" (оцінка)

我希望你明天能来。(wǒ xīwàng nǐ míngtiān néng lái) - "Я сподіваюся, що ти прийдеш завтра." (побажання)

Об’єктивна модальність: характеризує висловлюване з точки зору його відповідності дійсності (ймовірність, необхідність, можливість).

Приклади:

他可能已经到了。(tā kěnéng yǐjīng dào le) - "Він, можливо, вже прийшов." (ймовірність)

我们必须学习。(wǒmen bìxū xuéxí) - "Ми повинні вчитися." (необхідність)

这件事有可能吗? (zhè jiàn shì yǒu kěnéng ma?) - "Це можливо?" (можливість)

2. За функціональним призначенням:

Епістемічна модальність: виражає знання та переконання мовця щодо дійсності висловлюваного (впевненість, сумнів, ймовірність).

Приклади:

我知道他明天会来。(wǒ zhīdào tā míngtiān huì lái) - "Я знаю, що він прийде завтра." (впевненість)

我不确定她是否已经回家。(wǒ bù quèdìng tā shìfǒu yǐjīng huíjiā) - "Я не впевнений, чи вона вже вдома." (сумнів)

这可能是一个好主意。(zhè kěnéng shì yīgè hǎo zhǔyì) - "Це, можливо, гарна ідея." (ймовірність)

Деонтична модальність: виражає волю та ставлення мовця до необхідності, доцільності чи дозволеності чогось (наказ, прохання, дозвіл, заборона).

Приклади:

你必须完成这项任务。(nǐ bìxū wánchéng zhè xiàng rènwù) - "Ти повинен виконати це завдання." (наказ)

请你帮我一下。(qǐng nǐ bāng wǒ yīxià) - "Будь ласка, допоможи мені." (прохання)

你可以拿我的笔。(nǐ kěyǐ ná wǒ de bǐ) - "Ти можеш взяти мою ручку." (дозвіл)

禁止吸烟。(jìnzhǐ xīyān) - "Курити заборонено." (заборона)

Булічна модальність: виражає емоції та волю мовця (здивування, радість, жаль, намір).

Приклади:

太好了！(tàihǎole!) - "Чудово!" (здивування)

对不起，我错了。(duìbùqǐ, wǒ cuòle) - "Вибач, я помилився." (жаль)

我打算明天去图书馆。(wǒ dǎsuàn míngtiān qù túshūguǎn) - "Я збираюся піти до бібліотеки завтра." (намір)

Модальність в китайській мові є складною та багатогранною категорією, яка виражає ставлення мовця до дії, події чи стану речей. Її розуміння є важливим для правильного тлумачення китайських висловлювань та для формулювання власних думок на китайській мові.

Важливо зазначити, що модальне значення в китайській мові часто буває складним і багатогранним. Один і той самий вираз може мати декілька різних модальних значень залежно від контексту. Тому для розуміння модальне значення речення важливо враховувати всі фактори, включаючи лексичне значення слів, граматичну структуру речення, інтонацію та контекст.

1.2. Особливості модальних значень в китайській мові

Модальність в китайській мові - це складна лінгвістична категорія, яка виражає ставлення мовця до дії, події чи стану. Вона охоплює широкий спектр значень, таких як можливість, необхідність, ймовірність, бажання, наказ та інші.

Типи модальних значень

У китайській мові можна виділити декілька основних типів модальних значень:

Об’єктивна модальність: виражає відношення висловлення до дійсності з точки зору реальності/ірреальності. Її можна розділити на:

Реальна модальність: стверджує про існування чогось або про те, що щось дійсно відбувається.

Ірреальна модальність: описує те, що не існує або не відбувається в реальності.

Епістемічна модальність: виражає знання чи переконання мовця щодо істинності висловлення. Її можна розділити на:

- Можливість: висловлює ймовірність того, що щось може статися.
- Необхідність: висловлює те, що щось має статися.
- Вірогідність: висловлює ступінь впевненості мовця в істинності висловлення.
- Деонтична модальність: виражає моральні оцінки, накази, заборони та поради. Її можна розділити на:
- Дозвіл: дає дозвіл на щось.
- Заборона: забороняє щось.
- Наказ: наказує щось робити.
- Порада: дає пораду щось зробити.
- Волітивна модальність: виражає бажання, прагнення чи наміри мовця. Її можна розділити на:

- Бажання: висловлює те, що мовець чогось хоче.
- Намір: висловлює те, що мовець має намір щось зробити.
- Сподівання: висловлює те, що мовець сподівається на щось.

Способи вираження модальних значень

Модальні значення в китайській мові можуть виражатися різними способами, зокрема:

- Модальні дієслова: це найпоширеніший спосіб вираження модальності. До модальних дієслів в китайській мові належать, наприклад, 能 (néng) "могти", 应该(yīnggāi) "повинен", 可以(kěyǐ) "можна", 想(xiǎng) "хотіти", 必须(bìxū) "мусити" та інші.
- Модальні частки: це короткі слова, які додаються до речення, щоб змінити його модальне значення. До модальних часток в китайській мові належать, наприклад, 了 (le) "вже", 吗 (ma) "чи", 吧 (ba) "чи не так", 纔 (cái) "лише", 等(děng) "доки" та інші.
- Модальні словосполучення: це стійкі сполучення слів, які виражають певне модальне значення. До модальних словосполучень в китайській мові належать, наприклад, 有可能 (yǒu kěnéng) "можливо", 应该要 (yīnggāi yào) "повинен", 必须得 (bìxū de) "мусить", 很想 (hěn xiǎng) "дуже хочеться" та інші.
- Інтонація: в китайській мові інтонація може грати важливу роль у вираженні модальності. Наприклад, висхідна інтонація може використовуватися для вираження питання, а нисхідна - для вираження твердження.

Особливості використання модальних засобів

Контекст: значення багатьох модальних засобів в китайській мові залежить від контексту. Наприклад, дієслово 可以 (kěyǐ) може означати "можна" або "можливо" залежно від контексту.

Поліфункціональність: багато модальних засобів можуть виконувати декілька функцій. Наприклад, частка 了 (le) може виражати завершеність дії,

але також може використовуватися для вираження модальності, наприклад, для позначення того, що щось є неочікуваним.

Непряме вираження модальності: іноді модальні значення можуть виражатися непрямо, наприклад, через вибір лексики або синтаксичну структуру речення.

Вираження модальності в китайській мові відрізняється від деяких інших мов, таких як англійська. Наприклад, в китайській мові немає окремого граматичного способу, який би виражав умовний стан, як це робить англійський дієприкметник минулого часу (past participle). Натомість, для вираження умовного стану в китайській мові використовуються модальні частки або інші засоби.

Ще однією відмінністю є те, що в китайській мові модальні значення часто виражаються більш імпліцитно, ніж в англійській. Це означає, що модальні значення можуть бути зрозумілі з контексту, а не бути явно виражені в реченні.

Окрім англійської, модальність в китайській мові також відрізняється від інших мов, таких як:

Українська: В українській мові, як і в англійській, існує окремий граматичний спосіб для вираження умовного стану - умовний спосіб дієслова.

Японська: Японська мова має складну систему модальних суфіксів, які додаються до дієслів для вираження різних модальних значень.

Іспанська: В іспанській мові модальні значення часто виражаються за допомогою окремих дієслів, таких як poder "могти", deber "повинен", querer "хотіти".

Незважаючи на відмінності, модальність в різних мовах також має деякі спільні риси. Наприклад, всі мови мають способи виражати такі модальні значення, як можливість, необхідність, бажання та наказ.

Мова може впливати на те, як люди мислять про світ. Наприклад, мови з більш складною системою модальних значень можуть дозволяти людям робити більш тонкі розрізнення між різними типами модальних значень.

Таблиця 1.1.

Порівняння модальних значень в китайській та інших мовах

Мова	Умовний стан	Модальні дієслова	Модальні частки	Модальні словосполучення
Китайська	Використовуються модальні частки або інші засоби	能 (néng) "могти", 应该 (yīnggāi) "повинен", 可以 (kěyǐ) "можна", 想 (xiǎng) "хотіти", 必须 (bìxū) "мусити" та інші	了 (le) "вже", 吗 (ma) "чи", 吧 (ba) "чи не так", 纔 (cái) "лише", 等 (děng) "доки" та інші	有可能 (yǒu kěnéng) "можливо", 应该要 (yīnggāi yào) "повинен", 必须得 (bìxū de) "мусить", 很想 (hěn xiǎng) "дуже хочеться" та інші
Англійська	Використовується дієприкметник минулого часу (past participle)	Can, could, may, might, must, should, want, etc.		
Японська	Використовуються модальні суфікси	れる (reru) "могти", なければならない (nakerebanaranai) "повинен", た		

		ไ (tai) "хотіти", etc.		
Іспанська	Використовуються окремі дієслова	Poder "могти", deber "повинен", querer "хотіти", etc.		

Джерело: розроблене автором

З таблиці можна зробити такі висновки:

- Не існує універсального способу вираження модальних значень в різних мовах. Кожна мова має свої власні особливості та способи вираження модальності.
- Деякі мови, наприклад китайська та японська, мають більш складні системи модальних значень, ніж інші, наприклад англійська та іспанська.
- Модальні значення можуть виражатися різними способами, зокрема дієсловами, частками, словосполученнями, інтонацією та синтаксичними конструкціями.
- Важливо знати особливості вираження модальних значень в різних мовах, щоб правильно інтерпретувати тексти та спілкуватися з носіями інших мов.

Крім того, важливо зазначити, що:

- Модальність може взаємодіяти з іншими лінгвістичними категоріями, такими як час, вид, заперечення та лексичне значення.
- Використання модальних значень може варіюватися залежно від жанру тексту.

- Мова може впливати на те, як люди мислять про світ.
- Модальні значення в китайській мові є складною та багатогранною темою, яка охоплює широкий спектр способів вираження ставлення мовця до дії, події чи стану.

Розділ 2. Практичне дослідження категорії модальності в китайській мові

2.1. Дослідження категорії модальності

У китайській мові також існують вирази модальності, які класифікуються на основі семантичних критеріїв. Ці вирази можуть включати дієслова, прислівники та частки, які вказують на оцінку чи ставлення говорящого, а також на здатність чи волю суб'єкта.

Розуміння модальності в мові вимагає урахування як семантичних, так і формальних аспектів, а також може варіюватися в залежності від мови.

Дослідження зосереджується на аналізі модальності в китайській мові через поняття 'джерела' значення. Розрізняються модальні вирази на ті, що включають джерело думки або ставлення у своє значення, і ті, що цього не роблять. Важливим аспектом є визначення, чи є модальність спрямованою на суб'єкт або не спрямованою на суб'єкт, що допомагає зрозуміти семантичні, синтаксичні та прагматичні особливості китайських модальних виразів. Такий підхід відкриває нові перспективи для аналізу модальності у порівнянні з традиційними підходами, які часто застосовуються в інших мовах.

У моїй роботі досліджується категорія модальності в китайській мові, зосереджуючись на розрізненні між модальними дієсловами та модальними прислівниками.

Ключові моменти дослідження:

- Введення поняття "джерела": використовувати поняття "джерела" як ключову ознаку для розрізнення модальних дієслів та модальних прислівників.
- Модальні дієслова з джерелом: Ці модальні дієслова виражають думку або ставлення мовця до описуваної події. Вони не орієнтовані на суб'єкта і не мають морфологічних чи синтаксичних відмінностей. До цієї категорії належать епістемічні модальні дієслова (наприклад, "можливо", "ймовірно"), деонтичні модальні дієслова (наприклад, "можна", "не можна") та оціночні модальні прислівники (наприклад, "на щастя", "на жаль").
- Модальні дієслова без джерела: Ці модальні дієслова функціонують як основні дієслова в реченні і виражають здатність або схильність суб'єкта до дії. Вони орієнтовані на суб'єкта і мають чітко визначене значення. До цієї категорії належать епістемічні модальні дієслова (наприклад, "гадати", "вважати"), деонтичні модальні дієслова (наприклад, "вимагати", "наказувати") та оціночні модальні дієслова (наприклад, "бути задоволеним", "радіти").
- Двочастна модель: двочастна модель категоризації модальних виразів у китайській мові, яка ґрунтується на концепції "джерела". Ця модель охоплює як формальні аспекти (наприклад, вибір аргументів, категоричні прояви), так і прагматичні цілі використання модальних виразів.

Вважається, що ця семантична властивість (джерельна залученість) є більш доречним способом категоризації китайських модальних виразів порівняно з традиційними підходами, які ґрунтуються на англійських модальних допоміжних дієсловах або міжмовних моделях. Це пояснюється тим, що китайська морфологія та синтаксис не надають чітких маркерів

модальності, тому семантичний підхід, який враховує джерело модальності, є більш підходящим для китайської мови.

Для розуміння семантики модального значення китайської мови необхідне двостороннє розрізнення, засноване на залученні джерела.

Модальні значення із зазначенням джерела включають епістемічні модальності, такі як «kěnéng» (можливо) та «yīdìng» (повинен), а також деонтичні модальності, такі як «kěyǐ» (може) та «wúbì» (повинен). Ці модальності передають судження або ставлення мовця до речення, вказуючи на мовця як джерело.

З іншого боку, модальні значення без зазначення джерела виражають епістемічне або деонтичне значення, не вказуючи на джерело. Прикладами є епістемічні модальності, такі як «càicè» (гадаю) та «tuìduàn» (припускаю), а також деонтичні модальності, такі як «tīngshuō» (чути) та «juéde» (відчувати). Ці модальності потребують додаткового аргументу для визначення джерела думки чи ставлення.

Це розрізнення допомагає пояснити різницю у виборі аргументів між двома типами модальностей. Модальні значення із зазначенням джерела беруть речення як свій аргумент, тоді як модальні значення без зазначення джерела потребують додаткового аргументу для вказівки джерела судження або ставлення.

Я також хочу підкреслити, що китайську епістемічну модальність можна додатково розділити на оціночну та evidential (евіденційну) системи. Оціночна система стосується судження мовця, тоді як evidential система розкриває епістемічну прихильність мовця на основі доказів (цитатних або чуттєвих).

Аналіз китайських модальностей на основі залучення джерела забезпечує більш нюансоване та точне розуміння їхньої семантики порівняно з традиційними підходами, які спираються на англійські модальні дієслова або міжмовні моделі.

В даній роботі особливу увагу приділяється модальним дієсловам та прислівникам, що відіграють ключову роль у формуванні модальності в

китайській мові. Пропонується дворівневу семантичну категоризацію: з одного боку, модальності, що включають "джерело думки чи ставлення" у своєму значенні, з іншого – ті, які цього не роблять. Важливим є визначення, чи є модальність орієнтованою на суб'єкта. Цей підхід дозволяє глибше розуміти синтаксичні та прагматичні особливості китайської модальності і відрізняється від традиційних підходів, використаних в інших мовах.

У досліджені пропонуються приклади модальних слів, таких як "можливо" (keneng) та "повинно" (yinggai), щоб продемонструвати, як модальність в китайській мові залежить від джерела думки чи ставлення. Наприклад, вираз "він може піти" (keneng) імпліцитно передає думку чи припущення говорящого, в той час як "він повинен піти" (yinggai) може відображати соціальну або моральну необхідність, встановлену зовнішніми умовами чи очікуваннями. Ці приклади ілюструють, як різні модальні вирази можуть включати або не включати джерело думки в своє значення, що впливає на синтаксичне та прагматичне використання цих форм в китайській мові.

Однією з ключових концепцій є розмежування модальності на орієнтовану на суб'єкт і не орієнтовану на суб'єкт. Орієнтовані на суб'єкт модалі, такі як епістемічні "можливо" (keneng) або деонтічні "повинен" (yinggai), зазвичай включають вказівку на джерело суджень, яке є зовнішнім по відношенню до самого мовця. Це дозволяє мовцю дистанціюватися від прямої відповідальності за інформацію.

Натомість, модалі, що не включають джерело думки або ставлення, як "вгадати" (caice) або "вимагати" (yaoqiu), забезпечують мовцю можливість безпосередньо висловлювати свої думки або ставлення, використовуючи власні слова без залучення внутрішньої або зовнішньої опори.

Такий підхід у дослідженні модальності в китайській мові є важливим для розуміння того, як мова формує і виражає людське сприйняття можливості, необхідності, дозволу або зобов'язань. Розуміння цих аспектів може впливати на переклад, навчання та використання мови в соціальних взаємодіях.

За допомогою цих знань можна краще адаптувати методи навчання мови для носіїв і не носіїв, розробляючи матеріали та курси, які зосереджують увагу на особливостях використання модалів в китайській мові. Таке дослідження відкриває шляхи для глибшого розуміння мовних структур та їхнього впливу на культурні та особистісні аспекти спілкування.

Поточне дослідження може мати важливе практичне застосування в різних сферах. Ось декілька можливостей:

- Освіта та навчання мови: Викладачі китайської мови можуть використовувати ці знання для розробки курсів, які фокусуються на нюансах модальності, допомагаючи студентам краще розуміти та правильно використовувати модальні дієслова та прислівники.
- Машинне навчання та обробка природної мови: Результати можуть бути використані для покращення алгоритмів розпізнавання та генерації тексту, забезпечуючи більш точне зображення модальності в автоматично створених текстах.
- Переклад: Розуміння тонкощів модальності може допомогти перекладачам краще відтворювати смисл та стилістичні особливості оригінальних текстів при роботі з китайською мовою.
- Міжкультурна комунікація: Знання про те, як модальність впливає на висловлювання думок та ставлень, може підвищити рівень міжкультурного розуміння та спілкування, знижуючи ризик непорозумінь.
- Лінгвістичні дослідження: Результати можуть стати основою для подальших досліджень модальності в інших мовах, сприяючи загальному розвитку теорії модальності в лінгвістиці.
- Розробка освітніх матеріалів: Результати дослідження можуть бути використані для створення освітніх ресурсів, які допомагають у вивченні модальності в контексті китайської мови, забезпечуючи студентам глибше розуміння мовних структур.

Отже, дослідження про модальність у китайській мові підкреслює важливість джерела думки чи ставлення у класифікації модальних дієслів та

прислівників. Вона визначає дві групи модальних виразів: ті, що включають джерело думки, та ті, що його не включають, що забезпечує краще розуміння їхнього використання та функцій. Це відкриває шляхи для покращення методик викладання, перекладу, машинного навчання та міжкультурної комунікації. Ці висновки можуть застосовуватись у різних областях, пов’язаних з використанням та вивченням китайської мови.

2.2. Практичне застосування категорії модальності в китайській мові

Практичне застосування категорії модальності в китайській мові дуже різноманітне.

Ось деякі приклади:

Вираження особистого ставлення: Модальні засоби використовуються для того, щоб висловити свою думку, переконання, сумніви, бажання, сподівання тощо. Наприклад:

- Wǒ kěyǐ mǎi zhè zhōng shū. (Я можу купити цю книгу.) - виражає можливість.
- Tā yīdìng huì lái. (Він обов’язково прийде.) - виражає впевненість.
- Nǐ bùyào qù ma? (Ти не хочеш йти?) - виражає спонукання.

Взаємодія з іншими: Модальні засоби використовуються для того, щоб регулювати спілкування, висловлювати ввічливість, просити дозволу, давати поради, робити пропозиції тощо. Наприклад

- Qǐng wèi wǒ kāimén. (Будь ласка, відчиніть двері.) - прохання.
- Nǐ kěyǐ yòng yòng wǒ de bǐ. (Можна користуватися моїм пером.) - пропозиція.
- Wǒ jiàn yì nǐ zǎo diǎn qù. (Я рекомендую тобі піти трохи раніше.) - порада.
- Оформлення тексту: Модальні засоби використовуються для того, щоб зробити текст більш чітким, логічним і виразним. Наприклад:

Kěyǐqǐng, wǒmen shì yǒu yīgè xīngqī huìyì. (Можливо, у нас буде зустріч наступного тижня.) - виражає ймовірність.

- Bìxū zhùyì anquán. (Необхідно звертати увагу на безпеку.) - виражає необхідність.
- Tāmen zhèngzài tǎolùn zhège wèntí. (Вони зараз обговорюють це питання.) - виражає тривалість дії.

Повсякденне спілкування: у неформальних розмовах модальні слова допомагають виразити ставлення мовця до інформації, яку він передає. Наприклад, використання 能 (néng) або 可以 (kěyǐ) може показати, що дія можлива або дозволена, що особливо корисно при запитуванні дозволу чи пропозиції щось зробити.

Ділове спілкування: В офіційних умовах, наприклад, на зустрічах або в ділових листах, використання модальних слов як 必须 (bìxū) або 应该 (yīnggāi) може вказувати на необхідність або обов'язок виконання певних дій, допомагаючи встановити чіткі очікування.

Академічне використання: У наукових роботах та академічних презентаціях модальні слова, такі як 可能 (kěnéng, можливо) і 應該 (yīnggāi, має), допомагають виражати ступінь впевненості в наукових висновках або гіпотезах.

Навчання іноземних мов: У процесі викладання китайської як іноземної, особлива увага приділяється навчанню вживання модальних часток і дієслів, щоб студенти могли точно виражати свої думки та відчуття, використовуючи правильні модальні форми.

Переклади та інтерпретація: Перекладачі та інтерпретатори повинні точно розуміти та передавати модальність з китайської на інші мови, щоб забезпечити правильну інтерпретацію висловлювань, особливо у юридичних та дипломатичних документах.

Загалом, розуміння та використання модальності є важливим для ефективного спілкування і сприяє більшій виразності, точності та адекватності у міжособистісних взаємодіях.

Таблиця 2.1

Приклади модального застосування в китайській мові

Модальне значення	Модальні засоби	Приклади
Впевненість	yuèdìng (обов'язково), zhèngzài (зараз), jiùshì (саме)	Wǒ yuèdìng huì chángqì. (Я обов'язково буду там.)
Ймовірність	kěnéng (ймовірно), yúxù (ймовірно), yǒudiǎn (трохи)	Tā kěnéng zài jiālǐ. (Він, ймовірно, вдома.)
Можливість	kěyǐ (можна), yǒu shíjiān (мати час), nénggòu (вміти)	Nǐ kěyǐ wèn wèn tā. (Ти можеш його запитати.)
Спонукання	qǐng (будь ласка), ba (давай), yào bù yào (хочеш?)	Qǐng zuò. (Будь ласка, сідайте.)

Емоції	hěn (дуже), kěxǐ shì (мабуть), zhēn de (справді)	Wǒ hěn kuàilè nǐ lái le! (Я так рада, що ти прийшов!)

Джерело: розроблене автором

Висновки з таблиці:

- Категорія модальності в китайській мові є дуже багатогранною і складною.
- Вона охоплює широкий спектр значень, включаючи впевненість, ймовірність, можливість, бажання, спонукання та емоції.
- Модальні значення виражаються за допомогою різних засобів, таких як модальні дієслова, частки, прислівники та інші лексичні та граматичні засоби.
- Правильне використання модальних засобів робить мову більш чіткою, логічною, виразною та емоційною.
- Розуміння категорії модальності та її практичного застосування потребує певного досвіду та практики.

Висновки щодо практичного застосування категорії модальності в китайській мові підкреслюють її фундаментальне значення для точного та ефективного спілкування:

1. Модальність виражає ставлення мовця: Модальні слова та частки дозволяють мовцям виражати свої ставлення до висловлюваного, включаючи можливість, необхідність, дозвіл та інші нюанси.

2. Значення в соціокультурному контексті: Модальність допомагає адаптуватися до соціальних і культурних очікувань, що забезпечує адекватність та ввічливість висловлювань у різних ситуаціях.

3. Необхідність для ефективного спілкування: Понимання та використання модальності є ключовим для забезпечення точності та нюансування в міжкультурному спілкуванні, а також важливим у професійних сферах, таких як ділове спілкування, освіта, переклади та медіа.

4. Інструмент для навчання і перекладу: Для викладачів китайської мови, перекладачів і всіх, хто вивчає китайську як іноземну, знання модальності є необхідним для правильного розуміння та передачі смислу.

5. Універсальність і адаптивність: Хоча китайська модальність має свої специфічні риси, основні принципи можуть бути застосовані в широкому діапазоні лінгвістичних контекстів, сприяючи глобальному лінгвістичному розмаїттю і взаєморозумінню.

Узагалі, глибоке розуміння модальності в китайській мові відкриває двері до більш нюансованого і ефективного спілкування, збагачуючи міжособистісні взаємодії та культурне обмін.

Висновки

Категорія модальності в китайській мові є складною та багатогранною, що відбивається в різноманітті засобів її вираження. До основних способів належать:

- Модальні дієслова:
  - Виражають епістемічну (можливість, ймовірність), деонтичну (дозвіл, заборона, необхідність), булеричну (бажання, намір) та інші види модальності.
  - Мають власну лексичну семантику, яка впливає на значення речення.
  - Приклади: 能够 (nénggòu) - "могти", 应该 (yīnggāi) - "повинен", 想 (xiǎng) - "хотіти".
- Модальні прислівники:
  - Додають до речення модальні значення, уточнюючи ставлення мовця до висловлюваного.
  - Виражають епістемічну, деонтичну, булеричну та інші види модальності.
  - Мають більш абстрактне значення, ніж модальні дієслова.
  - Приклади: 也许 (yěxǔ) - "можливо", 必须 (bìxū) - "необхідно", 愿意 (yuànyì) - "з радістю".
- Модальні частки:
  - Виражають різні модальні значення, такі як впевненість, ймовірність, сумнів, наказ тощо.
  - Мають коротку форму та часто вживаються в поєднанні з іншими лексичними одиницями.

- Приклади: 了 (le) - "вже", 吗 (ma) - "питальний", 吧 (ba) - "висловлення припущення".

- Інтонація:
  - Відіграє важливу роль у вираженні модальності в китайській мові.
  - Різні типи інтонації можуть позначати твердження, прохання, питання, накази тощо.

- Синтаксичні конструкції:
  - Деякі синтаксичні конструкції, такі як умовні речення та наказові речення, також несуть модальні значення.

Дослідження категорії модальності в китайській мові продовжуються, адже вона є складною та динамічною лінгвістичною категорією. Дана робота дає цінний внесок у розуміння семантики модальних дієслів та прислівників в китайській мові. Її дослідження показує, що семантика цих лексичних одиниць ґрунтується на концептах можливості, необхідності та наміру.

Вивчення категорії модальності в китайській мові має важливе значення для розуміння не лише граматичної структури мови, але й особливостей китайського способу мислення та комунікації.

论文摘要

学年论文的主题为 "实施方式类别的手段"

本学年的论文题目是模态范畴的实现手段，研究对象是汉语中实现情态范畴的手段。

研究对象是情态动词和副词的作用，以及它们在汉语中的语义特点和功能特征的定义。

目的：本研究旨在深入分析和研究汉语中表达情态的手段，尤其是情态动词和副词，并确定它们的语义特征和功能特点。

最重要的任务是：

- 思考语言中模态范畴的理论基础。

- 分析汉语中表达情态的手段。

-研究情态动词和副词在汉语语音学中的作用和意义。

研究的科学新颖性和现实意义

本研究的科学新颖性在于拓展了有关汉语模态表达的具体知识。研究结果将有助于加深对汉语语义和句法方面的理解，这对语言学研究和跨文化交际具有重要意义。

Список використаних джерел

1. Xsieh, Chia-Ling. Modal Verbs and Modal Adverbs in Chinese: An Investigation into the Semantic Source. Routledge, 2014.

2. Bybee, Joan L., and Paul K.靄. Perkins. Cognitive Linguistics: An Introduction. University of California Press, 1999.

3. Palmer, Frank R. Mood and Modality. Cambridge University Press, 1986.

4. Lyons, John. Semantics. Cambridge University Press, 1977.

5. Huang, Shu-yu. "A Corpus-based Study of Modal Verbs in Chinese Learners' Academic Writing" Article published by Canadian Center of Science and Education (2018)

6. Liu, Feng-hsi. "Modal Adverbs in Mandarin Chinese." Journal of East Asian Linguistics 11.2 (2002): 225-261.

7. De Haas, Gertie. "The Development of Modality in Mandarin Chinese." First Language 20.2 (2000): 227-253.

8. van der Hulst, Harry, and Larissa Z 不着. Comrie. "Modality." Handbook of Comparative Syntax, edited by Mark Aronoff and Jan F.ħeuning, 389-422. Elsevier, 2000.

9. The Chinese Grammar Wiki: https://resources.allsetlearning.com/chinese/grammar/

10. The Beijing Language Institute: http://english.blcu.edu.cn/

11. The Academia Sinica: https://www.sinica.edu.tw/en

12. Sun, Xiaoling. "A Cognitive-Functional Approach to Modality in Mandarin Chinese." Linguistics 52.3 (2014): 521-550.

13. Wang, Haoran. "Modal Expressions and Their Discourse Functions in Mandarin Chinese." Journal of Pragmatics 50 (2013): 123-142.

14. Chen, Li. "The Use of Modal Particles in Mandarin Chinese Conversation." Journal of Chinese Linguistics 37.1 (2009): 1-30.

15. Yip, Miranda. "The Acquisition of Modality in Mandarin Chinese." First Language 25.1 (2005):